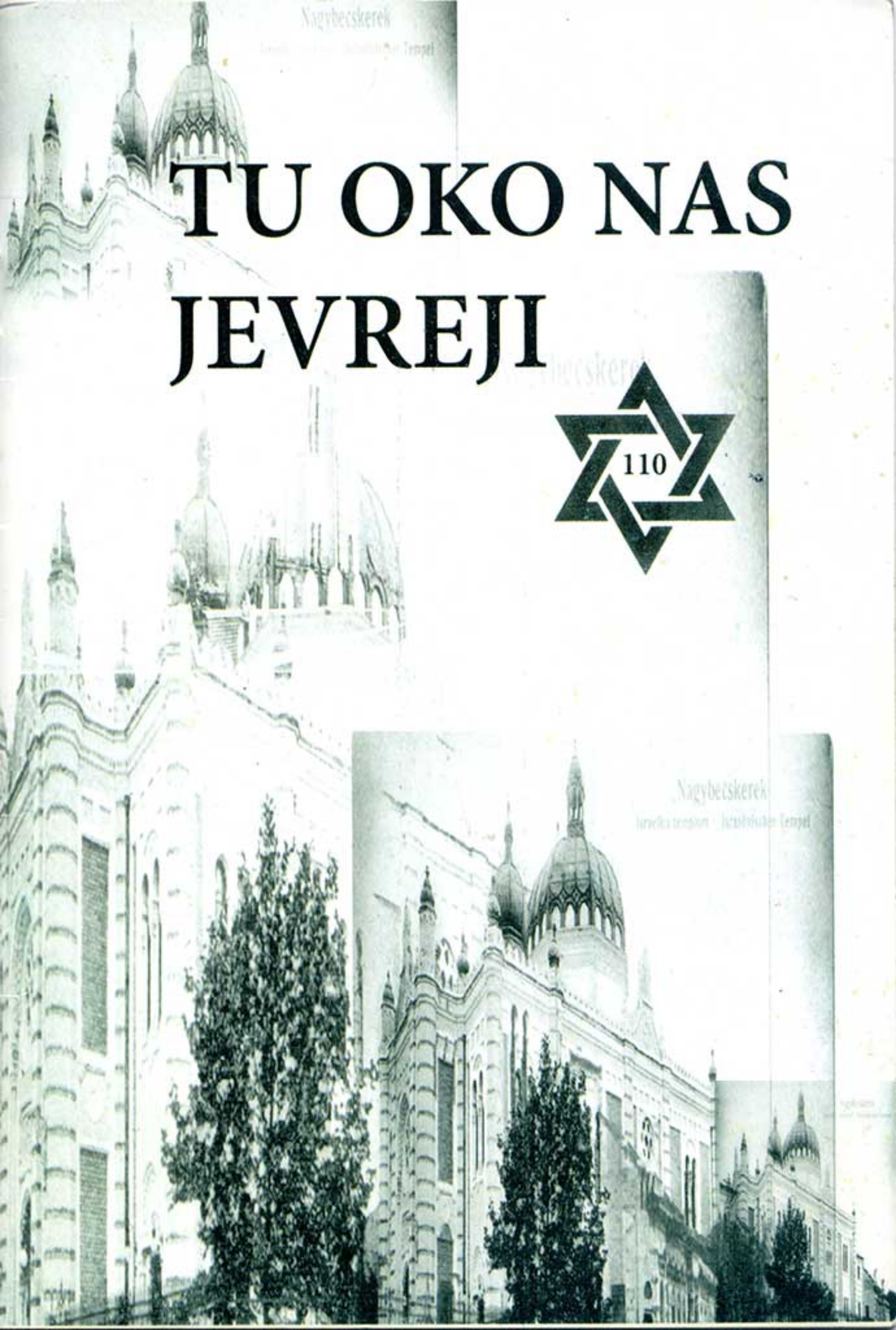


# TU OKO NAS JEVREJI





# Nagybecskerek

Israelita templom - Israelitischer Tempel

# Izdavači

Narodni muzej Zrenjanin  
Istorijski arhiv Zrenjanina  
Jevrejska opština

## za izdavača

Božidar Vorgić  
Nada Boroš  
Lidija Petrović

## Autori teksta i izložbe

Jelena Maksimović  
Verica Nikolić  
Regina Milanov  
Barbara Panić

## Grafički dizajn

Dušan Marinković

## Štamparija

Zamurović

## Tiraž

200

אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל-יצורי  
תעלומות והמון נסתרות שמבראשית. כי  
כבודך ואין נסתר מנגד עיניך. אתה זוכר  
כל-היצור לא נקחד ממך. הכל גלוי ו  
צופה ומביט עד סוף כל-הדורות כי נ  
כל-רוח ונפש, להזכר מעשים רבים והו  
מראשית כזאת הודעת ומלפנים אותה גלי

זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראש  
משפט לאלהי יעקב. ועל המדינות בו  
לשלום, איזו לרעב ואיזו לשבע. ובר  
לחיים ולמוות. מי לא נפקד כהיום הזה כ  
בא, מעשה איש ופקדתו ועלילות מצע  
ותחבולותיו ויצרי מעללי-איש.

אשרי איש שלא ישכחך יבן-אדם ותאמץ  
לא יכשלו ולא יכלמו לנצח כל-החן  
המעשים לפניך בא. ואתה דורש מעשה כ  
זכרת ותפקדהו בדבר ישועה ורחמים.  
לשחת כל-בשר לפני רע מעלליהם. על  
אלהינו להרבות ורעו כעפרות תבל וצא

ככתוב בתורתך:

ויזכר אלהים את-נח ואת כל-החיה ואת  
בתבה, ויעבר אלהים רוח על הארץ ויש



ועל ידי

ו כתוב לאמר:

כה אמר יי' ב  
ומבלעדי אין

לוי יי' צבאות, אני ראשון ואני אחר

ונאמר: ועלו מושעים בחר ציון לשפט את הר עשוי ונהרקה  
המלוכה.

# 110 GODINA SINAGOGE



# 65 GODINA HOLOKAUSTA

## ŽIVOT JEVREJA U GRADU

Jevreji su u naš grad počeli dolaziti i naseljavati se još davne 1747. godine. Prvi doseljenici su bili iz Česke i Poljske, kao porodice Goldštajn, Abraham i Gutman. Svoju opštinu osnovali su već 1785. godine u kojoj su se okupljali i negovali svoje običaje i veru. U početku su se bavili trgovinom, putujući po selima i gradovima, od kuće do kuće. Jevrejski živalj, vizionarski nastrojen, akcenat je dao na školovanje svojih potomaka. Vrlo brzo su bili zastupljeni u svim privrednim granama. Prvi su gradili industrijska postrojenja u našem okruženju. Veliki fabrikanti su bili: Jakov Dajč, Jakov Gutman i Viktor Elek. Već polovinom XIX veka bili su i osnivači prvih novčano-kreditnih ustanova. Godine 1879. otvorena je prva menjačnica u gradu a vlasnica je bila Laura Kadelsburger. Te godine počela je da radi i prva zalagaonica Hermana Polaka. Mnogi od njih su bili čuveni lekari, dr Ida Šolmo, dr Regina Fišer-Kon, dr Mor Ivanji, dr Rudolf Kasovic, kao i dr Ernst Hercog. Posedovali su i svoje apoteke: Karolj i Aleksandar Vagi i prva žena apotekar u Vojvodini, Jelena Halmoš Sege. Bilo je među njima i znamenitih advokata: Janoš Sekelj, dr Franja Temer, Ernst Fuks, dr Lajos Boršodji, koji se bavio i pisanjem. Naravno, mnogi su se bavili raznim zanatima: časovničarskim, zlatarskim, krojačkim, kao i proizvodnjom bombona.<sup>1</sup>

Kako Jevreji poseduju veliko samopouzdanje i spremnost da rizikuju, udruživali su se i osnivali deoničarska i akcionarska društva. Tek od druge polovine XIX veka dobili su pravo da se bave ugostiteljstvom. Takmičili su se koja će kafana, pored zabavnog, razvijati i kulturni život bečkerečkog društva. Od 1921. godine vlasnik hotela "Vojvodina" bio je David Kon.

Uspešne 1847. godine stekli su se uslovi za gradnju bogomolje. Gradnja stare Sinagoge započeta je pod rukovodstvom rabina Mavra Klajna. Predsenik crkvene opštine bio je Mihajlo Švarc. Prema popisu izvršenom 01. 01. 1857. godine u Bečkereku je živelo 604 Jevrejina. Takođe je poznato da su posedovali i svoje groblje. Od 1789. godine Jevreji iz Bečkereka su potpadali pod duhovno vodstvo aradskog rabina Horina. U trećoj deceniji XIX veka bili su u sklopu temišvarskog nadrabinata, kada je rabin bio čuveni Hirš David Openhajm, kao glavni rabin Tamiške županije i vojne krajine, tako da je stekao pravo i da venčava mladence. U to vreme predsednik jevrejske zajednice bio je Jovan Lihtental, kada je zajednica pretvorena u samostalnu veroispovednu opštinu.<sup>2</sup>

Nova Sinagoga podignuta je 1896. godine po nacrtima čuvenog arhitektonskog biroa iz Budimpešte, koji se specijalizovao za gradnju sinagoga. U velelepnoj bogomolji žene su se molile na galeriji a muškarci u prizemlju. Prvu molitvu izmolio je rabin dr Mor Klajn.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Zbornik Jevrejskog istorijskog muzeja, IV, članci D. Čolića.

<sup>2</sup> Bogoljub Aleksić i drugi, Perovgrad, Petrovgrad 1938, prilog dr Mavra Nidermana.

<sup>3</sup> Zbornik Jevrejskog istorijskog muzeja, IV, članci D. Čolića.

Vrlo brzo je stigla pošast koja je izbrisala prosperitetno vreme, kada je bilo i jevrejskih škola i dobrotvornih balova, putovanja i izleta. Zastrašivanje je započelo streljanjem Viktora Eleka, a posle se pristupilo sakupljanju Jevreja pred deportaciju.

Pred sam rat je u Petrovgardu bilo oko 1600 Jevreja, koji su nažalost odvedeni 18. 08. 1941. godine šlepovima u Beograd gde su skoro svi stradali.

U gradu danas ponovo od 1994. godine postoji malobrojna Jevrejska verska opština koja aktivno radi na negovanju svoje kulturne baštine i na očuvanju svog jezika i vere. Ove, 2006. godine obeležava se 110 godina od osvećenja nove sinagoge i 65 godina od tužnog dana kada su Jevreji odvedeni u nepovrat.



Jelena Maksimović

rabin David Openhajm

## O SINAGOGI

**P**rvi molitveni domovi koje znamo pod nazivom "sinagoga", nastali su tokom sedmog veka stare ere, u vreme izgnanstva jevrejskog naroda u Vavilon. Reč "sinagoga" u grčkom jeziku znači mesto za okupljanje, dok kod Jevreja označava zgradu u kojoj se vrši bogoslužjenje. Vremenom su postale sedište verskog i društvenog života Jevreja u izgnanstvu ali i u Palestini, gde su nastavili da ih grade nakon povratka iz vavilonskog ropstva.

Nakon rušenja Drugog hrama, 70-te godine nove ere i raseljavanja Jevreja širom

<sup>4</sup> Šarl Etinger, Istorija jevrejskog naroda, Beograd 1996.

<sup>5</sup> Bán Péter, Magyar Történelmi fogalomtár, Budapest 1989.

<sup>6</sup> [www.lgd.de/projekt/judentum/synagoge.htm](http://www.lgd.de/projekt/judentum/synagoge.htm)

Rimskog carstva, sinagoge su postale izuzetno važna mesta za pripadnike jevrejske veroispovesti, jer su mogle da nastanu i u veoma malim zajednicama.<sup>4</sup> U njima se služba božija vršila subotom i u danima verskih praznika, ali su se vernici u sinagogama mogli okupljati i ostalim danima na jutarnju, podnevnu ili večernju molitvu. Tokom bogoslužjenja pevali su se psalmi, čitale molitve, rabini su tumačili tekstove iz svetih knjiga i delili blagoslov svojoj pastvi.<sup>5</sup>

Po stilu gradnje, molitveni domovi Jevreja nisu se razlikovali od sakralnih građevina okruženja u kojima su nastajali. U Evropi su se razlikovali od hrišćanskih molitvenih domova po jednostavnosti, nedostatku krsta i upotrebi tipične jevrejske ornamentike, kao što su svećnjaci sa sedam ili osam kraka, Davidova zvezda i natpisi na hebrejskom jeziku.<sup>6</sup>

Tokom 19. veka nastala je promena u izgradnji sinagoga, kada je počeo da prevladava orijentalni, mavarski stil kao namerna suprotnost hrišćanskoj sakralnoj arhitekturi, kao način izražavanja u vremenu probuđene samosvesti Jevreja.<sup>7</sup>

Jevrejska crkvena opština u Velikom Bečkereku osnovana je 1785. godine. Zemljište za podizanje prve bogomolje bilo je otkupljeno 1831. godine i nalazilo se na uglu današnjih ulica Sarajlijine i Đure Salaja. Sa izgradnjom se otpočelo 14 godina kasnije, tačnije 1845. godine. Međutim, ubrzo je moralo da se prekine sa građevinskim radovima, jer je tadašnja Jevrejska verska opština bila dosta siromašna. No, zahvaljujući priložima Jevreja i plemenitih građana različite nacionalnosti (Nemàca, Srba, Mađara), kao i pomoći kraljevskog namesnika Torontalske županije, Danijela Đerćanfija, prva Sinagoga je završena 1847. godine.<sup>8</sup>

Iako prva Sinagoga nije bila od čvrstog materijala, jevrejski vernici su je koristili za bogoslužjenje sve do 1882. godine, kada su na zidovima počele da se pojavljuju pukotine, te su morali da je podupru drvenim stubovima kako se ne bi srušila. Ovako oštećena prizemna građevina nije mogla da služi dugo svojoj svrsi, pa se počelo sa planiranjem izgradnje nove sinagoge.

Za ostvarenje ovog plana najviše se angažovao dr Mihajlo Švarc. On se zalagao da rukovodioci Jevrejske crkvene opštine izgradnju povere poznatom arhitekti Leopoldu Baumhornu (1860 - 1932). Pomenuti arhitekta je rođen u Češkoj, a diplomu arhitekta stekao je na univerzitetu u Beču. Životni put ga je odveo do Budimpešte pa su tako njegove ambicije bile vezane za tadašnju Ugarsku. U cilju svog stručnog usavršavanja proputovao je srednju Evropu i Italiju, a iza sebe je ostavio 22 sinagoge po Srednjoj Evropi. Sve su građevine bile u «mavarskom stilu», a pošto nema sačuvanih podataka o velikobečkerečkoj sinagogi, o njenom izgledu se sudi na osnovu sačuvanih u Budimpešti, Novom Sadu i Temišvaru.<sup>9</sup>

Velikobečkerečka jevrejska opština pitanje izgradnje sinagoge stavila je na dnevni red 1892. godine. Prema predračunu koji je napravila, troškovi izgradnje su

<sup>7</sup> Isto.

<sup>8</sup> Nedeljni list "Torontal", Veliki Bečkerek 1896, br. 189, str. 1.

<sup>9</sup> V. Karavida, Zrenjanin - graditeljska baština, Zrenjanin 2002.

<sup>10</sup> Nedeljni list "Torontal", Veliki Bečkerek 1896, br. 54, str. 3.

<sup>11</sup> Isto, br. 189, str.1.

iznosili 40 do 45 hiljada forinti. Prilikom razmatranja planova odlučeno je da radovi otpočnu u jesen iste godine ili najkasnije u proleće naredne godine. Takođe je zaključeno da se troškovi izgradnje optlaćuju tokom narednih 30 godina.<sup>10</sup>

Izgradnja velikobečkerečke Sinagoge počela je 1. aprila 1894. godine. Nije bila završena do kraja godine, kako je bilo predviđeno, nego je završena tek avgusta meseca 1896. godine kada je izvršeno i osvećenje.

Tog dana, 17. avgusta 1896. godine svečanost je počela u novoizgrađenoj sinagogi horskim pevanjem koje su izvodili Velikobečkerečki diletanti i sjedinjena pevačka društva različite nacionalne pripadnosti.<sup>11</sup> Tom svečanom činu osvećenja Sinagoge prisustvovali su svi zvaničnici i viđeni ljudi Velikog Bečkereka, a učešće su uzeli i arhitekta Leopold Baumhorn i graditelj Metod Kučera. Svečanost je uvećao veliki župan Jene Ronai, podžupan Lajoš Delimanič i drugi predstavnici vojnih i civilnih organa vlasti. Pored toga, ovom velikom događaju u gradu prisustvovali su predstavnici raznih veroispovesti i krem gradskog stanovništva.<sup>12</sup>

Tadašnji novinari nedeljnog lista «Torontal» su zabeležili da je uvodni govor održao dr Samuel Mangold a beležnik Jevrejske crkvene opštine, Jonatan Lefler je pročitao tekst povelje, koja je uzidana u temelj sinagoge. Povelju su potpisali svi ugledni zvaničnici tadašnjeg Velikog Bečkereka: veliki župan Jene Ronai, podžupan dr Lajoš Delimanič, županijski veliki beležnik Bertold Fajlič, sudija Apelacionog suda dr Laslo Duka, školski nadzornik Antal Štajbah, kraljevski savetnik Agošton Kovač, zamenik direktora Finansijske direkcije Ferenc Lang, parlamentarni poslanici dr Pal Demko i Geza Pap, zamenik gradonačelnika dr Zoltan Perišić, reformatorski pastor Jožef Salaji glavni rabin dr Mavro Klajn, carsko i kraljevski major Viljem Matijenka i Eden Olehvari, advokat Ištvan Bečeji, kraljevski javni beležnik Dimitrije Hadfi, tvorac projekta Leopold Baumhorn, graditelj bogomolje Metod Kučera i gradski inženjer Maks Vinter.<sup>13</sup>

Za izgradnju Sinagoge korišćen je raznorodan i raznobojan materijal, koji je po preporuci arhitekta nabavljan sa raznih strana. Građena je u mavarskom stilu sa izgledom kubične građevine iz čijeg se središta uzdizala kupola velikog raspona. Lepoti spoljnih zidova sinagoge doprinosila je i polihromija fasada. Unutrašnji deo kupole bio je sastavljen od segmenata, koji su bili bogato ukrašeni. Posebno se njen unutrašnji estetski izgled isticao osvetljen električnim svetlom, koje je u to vreme tek počelo da se instalira po gradu. Prozori su se nalazili na kaloti kubeta i to po tri na svakom segmentu. Takođe je i sama fasada bila izuzetno ukrašena. Čipkasta kamena rozeta nalazila se na zapadnoj strani. Rozete, bifore (udvojeni prozori), krovni venac, male kupole na uglovima, izuzetno su doprinosili ovoj dekoraciji.<sup>14</sup>

Iako danas obeležavamo 110 godina od izgradnje bečkereke sinagoge, ova

<sup>12</sup> Isto.

<sup>13</sup> Isto.

<sup>14</sup> V. Karavida, Zrenjanin - graditeljska baština, Zrenjanin 2002.

građevina izuzetne lepote, nije dugo krasila ovaj grad. Nažalost, nakon 45 godina svoga postojanja varvarski je srušena.

Nakon ulaska nemačkih trupa u grad 14. aprila 1941. godine, počela je hajka na Jevreje. Najugledniji među njima su odmah ubijeni, a veliki broj je zatvoren i kasnije deportovani, najpre za Beograd, a odatle u ozloglašene nemačke logore.

Ubrzo se našla na udaru i najveće jevrejsko versko obeležje, Sinagoga. Ovo remek delo sakralne prirode okupator je pretvorio u gomilu ruševina. Sticajem srećnih okolnosti jedino što je sačuvano od ove bogomolje, su orgulje, jedna vrata i svećnjak. Orgulje se danas nalaze u zgradi Reformatorske crkve u Zrenjaninu, a vrata i svećnjak u prostorijama mesne Jevrejske verske opštine.



Verica Nikolić  
Regina Milanov

sačuvane orgulje

stradanja Jevreja



## Sinagoga – inspiracija umetnika

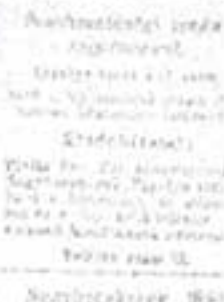
**S**inagoga, dom duhovnosti, mira i spokoja, ima posebno mesto u životu, tako i na platnima Mirjane Lehner-Dragić. Kao vrlo plodan slikar, a pre svega darovit crtač, ona pokušava da otme od zaborava i sačuva u našim sećanjima sve ono što čini jevrejski identitet. Tako stvara ciklus slika na kojima svedoči o kontinualnom, vekovnom postojanju Jevreja, prikazujući hram kao mesto okupljanja i molitve, i rabine koji stoje na čelu verskog života Jevreja. Osećaj lirične i melanholične atmosfere zrači sa svake slike. Verodostojnost samog izgleda gradjevine, ili portretisanog lika, gotovo da je inferiorna naspram jakih emocija koje isijavaju sa papira i u svakom trenutku podsećaju na strahote koje je pretrpeo jevrejski narod. Kadiš (molitva), kao lament i sećanje na pretke, je neizbežan. Božje zapovesti opominju na savez Jevreja s Bogom, dok zapisi iz Talmuda i Sarajevske Hagade, na slikama dati kao citati, ukazuju na mudrost.

Ekspoziti su radjeni kombinovanom tehnikom, crtež je precizan i tanan, a gama boja prati emocije. Sećanja su katkad tužna, tamna, predskazuju strahotu i pogrom, ali i radosna, označena svetlim bojama, nagoveštavajući spasenje i život.

Na jedan sasvim nov i drugačiji način, ali sa istovetnim emocijama kao i njegova majka, Marko Dragić oseća sinagogu kao svoj drugi dom. Godine provedene u sinagogama Izraela, a posebno u beogradskoj sinagogi kao šamaš, neminovno su uticale da se ovaj mladi umetnik, pre svega, opredeli za sakralnu tematiku. Kao učesnik bogoslužjenja, umetnik pored stalne kontemplacije, ima mogućnost da opaža lepotu Tore i mesta njenog čuvanja. Zbog toga je njegovo interesovanje okrenuto ka fotografisanju Tore, aron hakodeša (sveti orman) u kome se svici Tore čuvaju, keter Tore (kruna Tore) i paroheta (zavesa za aron hakodeš) neminovna na njegovim fotografijama je i menora (svećnjak) simbol jevrejskog naroda koja potiče iz Mojsijevog vremena, a čiji izgled je utvrđen za vreme primanja Deset zapovesti.

Zaljubljenik u fotografiju i kompjutersku animaciju ne skriva svoju želju za bavljenjem umetnošću koja zahteva savršen osećaj za nepogrešivo uklapanje prostornih elemenata. Rezultat toga su fotografije pregledne kompozicije, jasnog osvetljenja, bez obzira da li su radjene u unutrašnjosti hrama ili pak izvan njega.

Barbara Panić  
Istoričar umetnosti

[illegible]

hővezetőknek károsítanak, a szűkös és szabályozhatatlan, mint a legközvetlenebb természet. A mi pedig szűkösök politikai részét illeti, Európa nemcsak azért tartott vissza nekünk, hogy a török hatalom rajtuk (észt mag, helybeli tartások miatt, mert a magyar kárát a görögöknek és székelyek közt elapítva mag, nemcsak a természetnek kinyújtódja a szűkös és gerjesztés elintézetek. Itt a magyar hódoltság és a helyi szűkösök stb. nem vállaltak.

húskat fel nem tartásához és a szarvas-  
vadászat elmulasztásához. A szarvas-  
vadászat nemcsak a magyar állam testületé-  
nek, hanem az egész magyar nemzetnek is  
egyik legfőbb kötelessége. A szarvas-  
vadászat nemcsak a magyar állam testületé-  
nek, hanem az egész magyar nemzetnek is  
egyik legfőbb kötelessége. A szarvas-  
vadászat nemcsak a magyar állam testületé-  
nek, hanem az egész magyar nemzetnek is  
egyik legfőbb kötelessége.

[illegible][illegible][illegible]

|          |                                              |                    |
|----------|----------------------------------------------|--------------------|
| ma-      | egyenes átlós . . .                          | 90,50 Ft 80 kr.    |
| a-<br>m- | budapesti díjazás . . .                      | 1,000 Ft 61 kr.    |
| m-       | Kiadó szerkesztés díja                       | 1800,- évi jutalom |
| teft,    | széles helyek:                               |                    |
| tét,     | egyenes átlós . . .                          | 75,000 Ft 00 kr.   |
| dé       | budapesti díjazás . . .                      | 500 Ft 28 kr.      |
| du-      | Ezer forint a teljes évi jutalom             | havi befizetés     |
| du-      | megadom az új és lezáró határidőkre          | visszatérítendő    |
| du-      | külső díjazás egyenlően járhat, de a feladat | teljesítésére      |
| du-      | összesen 12 ezer forint                      | 1000 forint        |
| du-      | előre fizetett                               | 1000 forint        |

[illegible]

Az élelmiszeripari és textilipari vállalatok közül az egyik a legújabb, amely a legújabb technológiával készíti a termékeit. A vállalat a legújabb technológiával készíti a termékeit. A vállalat a legújabb technológiával készíti a termékeit.

A szerkesztőségünk felkérésére az ismertebb tudósok közül válogattunk néhányat, akik a magyar nyelv és irodalom történetéről írtak. A szerkesztés és a fordítások munkáját a Magyar Tudományos Akadémia nyelvtudományi osztálya végezte.

[illegible][illegible]

Ziel in unmittelbarer Nähe der  
 1000 m, in einer mit dichten Bäumen bedeckten,  
 bei der ersten Anhöhe, die sich erhebt  
 nach N. Die erste Anhöhe ist eine kleine, runde,  
 die in der Mitte eine kleine Vertiefung hat.  
 In der Mitte der ersten Anhöhe ist eine kleine  
 Vertiefung, die in der Mitte eine kleine  
 Vertiefung hat. In der Mitte der ersten  
 Anhöhe ist eine kleine Vertiefung, die in  
 der Mitte eine kleine Vertiefung hat.

[illegible][illegible]

Die Wirtschaftlichkeit unserer Arbeit, sagt  
auch das Ergebnis. Der Kreis der von uns  
bevorzugten Bücher: Nietzsche, Dostojewski, Goethe  
sowie die deutsche Literaturgeschichte, die  
Taschen, so wie die neue Reihe der Taschen-  
bücher.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה יְהוָה אֶחָד :

יְהוָה שֶׁם כְּבוֹד מְלִכְתּוֹ לְעוֹלָם וָעַד :



וְאַחֲכֵּי אַתְּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ  
כָּל-לֵבְבֵנוּ וְכָל-נַפְשֵׁנוּ  
וְכָל-מְאֹדֵנוּ וְהוּא חֲדָשׁ

Zrenjaninska sinagoga

ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר:

כה אמר יי מלך ישראל וגאלו יי צבאות. אני ראשון ואני אחרון  
ומבלעדי אין אלהים.



אלהים אמת ודברך אמת וקום לעד. ברוך אתה יי מלך על כל-  
הארץ מקדש השבת וישראל ויום הזכרון.

Novosadska sinagoga

תקיעה שברים תריעה תקיעה  
תקיעה שברים תקיעה  
תקיעה תרועה תקיעה



בא, מעשה איש ופקדתו ועלילות מצעד-גבר. מחשבות אלה  
 ותחבולותיו ויצרי מעללי-איש.  
 keter Torá



Hanuka

יְיָ אֱלֹהֵינוּ Marko Dragić rođen u Beogradu 1975. g.

אֶתְּ אֶתְּ Studirao FON odsek za informacione sisteme i tehnologije  
אֶתְּ אֶתְּ Od 1987. g. bavi se kompjuterskom grafikom i fotografijom.

אֶתְּ אֶתְּ

Mirjana Lehner Dragić rođena u Beogradu 1936 g.

יְיָ אֱלֹהֵינוּ

אֶתְּ אֶתְּ

Završila Akademiju primenjenih umetnosti u klasi prof. Mihajla Petrova. Član ULUPUDS-a od 1970. g.

אֶתְּ אֶתְּ

אֶתְּ אֶתְּ

Bavi se ilustrovanjem , opremom knjiga i slikanjem. Studijska putovanja: Italija, Grčka, Francuska i Izrael. Mnogobrojne samostalne i grupne izložbe. Dobitnik je dve godišnje nagrade ULUPUDS-a 1993. g. i 2003. g. za likovna ostvarenja.

אֶתְּ אֶתְּ

אֶתְּ אֶתְּ

אֶתְּ אֶתְּ

אֶתְּ אֶתְּ

אֶתְּ אֶתְּ

אֶתְּ אֶתְּ



Put ka molitvi



Beogradska sinagoga 1

Vel. Bečkerek - Jevrejska sinagoga





Narodni muzej Zrenjanin



Istorijski arhiv Zrenjanina



Jevrejska opština